

Список використаних джерел:

1. Коваль А.П. Ділове спілкування: навч. посіб. – Київ: Либідь, 1992. – 280 с.
2. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту: посібник / Н.Л. Коломінський. – Київ : МАУП, 1996. – 184 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. / С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2000. – 272 с.
4. Фетискин Н.П. Методика оценки психологической атмосферы в коллективе (по А.Ф. Фидлеру) / Н.П. Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов. – Москва : Институт Психотерапии, 2002. – 190 с.
5. Парыгин Б.Д. Социально-психологический климат коллектива: пути и методы изучения. – Ленинград : Наука, 1981. – 192 с.
6. Парыгин Б.Д. Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории. – Санкт-Петербург г: ИГУП, 1999. – 592 с.
7. Платонов Ю.П. Психология коллективной деятельности. – Москва : Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук, 1998. – 293 с.

Гренюк М.А.

аспірантка,

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ

У зв'язку зі стрімким розвитком інклюзивної освіти на світовому рівні, зокрема українському, проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання дидактичних казок в інклюзивних класах стає особливо актуальною. За концепцією Нової української школи заохочується інклюзивна освіта, що обумовлює глибоке переосмислення та оновлення системи професійної підготовки майбутніх учителів.

Законодавчо-нормативне підґрунтя функціонування інклюзивної освіти визначається державними документами, серед яких: Наказ

МОН України «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» (2010 р.), Постанова КМУ «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у ЗНЗ» (2011 р.), Закон України «Про освіту» (2017 р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2017 р.). На міжнародному рівні було розроблено ряд документів у сфері захисту прав людини, зокрема у сфері забезпечення права на інклюзивну освіту, серед них Всесвітня Декларація прав людини (1948 р.), Декларація прав дитини (1959 р.), Конвенція ООН «Про права дитини» (1989 р.), Всесвітня декларація «Освіта для всіх» (1990 р.), Саламанкська декларація (1994 р.), Дакарська декларація (2000 р.), Конвенція про права людей з інвалідністю (2006 р.).

Таким чином, соціальна й науково-практична значимість окресленої проблеми є актуальною в умовах інтенсивного розвитку інклюзивної освіти.

Казка є важливою складовою навчання, виховання та розвитку дітей і інклюзивних класах. Казка – це «активна естетична творчість, що охоплює всі сфери духовного життя дитини – її розум, почуття, уяву, волю» [5, с. 189].

У казкотерапії виділяють такі основні види казок [2, с. 40-41]: 1) народні казки (мудрість народу, простота і доступність сюжету, відсутність зайвих деталей сприяють вихованню моральних почуттів. Приклади: «Курочка Ряба», «Ріпка», «Вовк і семеро козенят» та інші); 2) авторські (казки Ханса Крістіана Андерсона, Шарля Перо та інші); 3) психотерапевтичні (їх характерною особливістю є щасливий кінець, який, тим не менше, залишає у свідомості дитини певні питання, що веде до стимуляції процесу особистісного росту); 4) дидактичні казки завжди використовуються для донесення дітям нових для них знань навчального характеру. 5) психокорекційні казки (створюються і розповідаються дитині для ненав'язливого м'якого впливу на її поведінку); 6) медитативні казки (використовуються для того, щоб сформувати у дитини уявлення про

те, що існують позитивні моделі взаємин з навколишнім світом та іншими людьми); 7) діагностичні казки (дозволяють визначити наявність проблеми у дитини, а також особливості її характеру).

Крім цього, казка несе в собі безліч важливих функцій, які сприяють розвитку особистості дитини в інклюзивних класах. Казка виконує функцію соціалізації, а також креативну функцію, тобто здатність виявляти, формувати, розвивати та реалізовувати творчий потенціал дитини, його образне і абстрактне мислення. Реальне і нереальне в казці спонукає дитину до критичного мислення, аналізу, синтезу, відокремлення та ін. Крім цього, слухач має можливість подолати стереотипи свого мислення та уяви, а також «пробудити» творчі здібності (акторські, поетичні, музичні, мальовничі, лідерські, танцювальні та ін.). Казка створює великі можливості для розвитку творчої уяви дитини, підключаючи її образне мислення до чарівного, ірреального плану. При цьому соціалізується вся сенсорна система дитини як слухача: зір, слух, дотик, просторові моторні механізми [4, с. 4]. Казка містить розвивально-терапевтичну функцію (казко-терапія). Діти співпереживають разом з героями казки, що дає можливість усвідомити свої недоліки та виправити їх. У казці присутні функції виховання бережливого ставлення до природи, здорового способу життя, охорони від поганих звичок тощо.

Казкові образи допомагають учням початкової школи усвідомити різницю між добром і злом, правдою й кривдою, вічним і тим, що минає, познайомитися зі світом людських емоцій та почуттів, сприяють виділенню світоглядних орієнтирів, відкривають можливість вираження творчого потенціалу через співтворчість. Саме співтворчість і є одним з виявів здібностей дитини. Робота з казкою сприяє вираженню почуттів дітей, вражень від прочитаного, розвиває образність мислення, дає можливість для вираження та збагачення індивідуального морального досвіду. Таким чином, важливим у розвитку творчих здібностей є з казкою [6, с. 294].

З огляду на етнонаціональну своєрідність казок світу, можна говорити про культурно-етнічну функцію казки. Значна частина

казок відображає звичаї, традиції, мову, побутовий уклад українського народу [4, с. 4].

Лексико-образна функція казки допомагає формувати мовну культуру дитини, вчить розуміти багатозначність мовлення. Читаючи казку, дитина розвиває внутрішнє мовлення, збільшується словниковий запас, покращується мовленнєва пам'ять.

Баширова О.Н., Бреславська А.Б., Якименко С.И. звертають увагу на те, що казка здатна виконувати розвиваючу і адаптаційну функції в навчанні школярів і допомагати у вирішенні таких педагогічних проблем [1]: подолання труднощів у переході від життя дошкільника в шкільну; встановлення взаєморозуміння між педагогом і дитиною; оволодіння необхідними знаннями, кращим їх засвоєнням і запам'ятовуванні і формуванні вміння самостійно застосовувати засвоєне на практиці; підтримка інтересу до предметів, розвитку пізнавальної активності; розвиток розумових процесів: уваги, сприйняття, пам'яті, мислення; зняття втоми під час розумової праці і в отриманні позитивних емоцій; розвиток творчих можливостей, індивідуальних здібностей кожного учня; розвиток особистості учня; сприяння збагаченню активного словника, розвитку зв'язного мовлення через слух.

Учитель початкової школи може використовувати різні види казок, залежно від мети. Бувають випадки, коли найкраще вплинути на учнів учитель може лише через авторську казку. У наш час існує багато прийомів та методів створення казок, які допомагають швидко придумати казку залежно від її мети та функцій. Розглянемо деякі прийоми Джанні Родарі, який написав книгу «Грамматика фантазії», що містить кілька десятків прийомів, які допомагають придумувати різні історії [3]:

1. Казка «на новий лад» – згадати знайому казку та переробити її на новий лад, додаючи необхідний навчальний матеріал. До відомих народних казок можна додати елементи сучасного життя (наприклад, сучасний одяг, технічні пристрої).

2. «А що було потім?» – продовження відомої казки (наприклад, Попелюшка готує їжу для своїх дітей, їй потрібно назбирати відповідну кількість яблук на полуниці для пирога, але вона не вміє рахувати і т. д.).

3. «Казки навиворіт» – спробуйте пофантазувати різні історії, де ролі героїв, їхні характери міняються місцями. Наприклад, як би змінилася казка, якби вовк виявився добрим героєм, а Червона Шапочка, навпаки, погана.

4. «Казковий салат» – поєднання відомих героїв з казок, або сюжетів.

5. «Фантастичне виключення». Спробуйте подумки прибрати з казки щось, що існує на світі. Наприклад, «Одного разу Зебра прокинулася без чорних смужок на шерсті ...», «Прокинулася Маша, а сонця на небі немає».

6. Складання гіпотез – «Що було б, якби ми зайшли в ліфт, а виходячи з нього опинилися в країні геометричних фігур..».

7. Оживлення предметів (живі цифри, бактерії розмовляють тощо).

8. «Фантастичний аналіз» – це умовне «розчленування казкового героя» з метою в'яснення тих рис та ознак, які притаманні конкретному герою (наприклад, Пінокіо – дерево, ключик, довгий ніс) та в подальшому ці ознаки або риси можна «обіграти» (наприклад, Пінокіо зроблений не із дерева, а із заліза, або папіру).

9. «Співвідношення – протиставлення» – підбір казковому герою невластивих йому ознак (наприклад, велика муха і малий слон).

10. «Уповільнення – прискорення» – метод керування часом (Що було б, якби час зупинився? Що було б, якби часу взагалі не було, люди не старіли?).

Таким чином, казка – гарний засіб навчання та виховання дітей, їх соціалізації, розвитку творчих здібностей, мовлення, зняття втоми та ін. Підготовлений учитель початкової школи може використовувати дидактичні, терапевтичні, психокорекційні, медитативні та інші види казок в інклюзивних класах, що ефективно впливає на навчання учнів, їх взаємовідносини.

Список використаних джерел:

1. Баширова О.Н. Дидактическая сказка на уроках в начальной школе из опыта использования идей В.А. Сухомлинского [Электронный ресурс] / О.Н. Баширова, А.Б. Бреславская, С.И. Якименко // Научное сообщество студентов XXI столетия. Гуманитарные науки: сб. ст. по мат. VIII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 8. – Режим доступа: sibac.info/archive/humanities/8.pdf (дата звернення: 14.01.2018).
2. Бредіхіна О.А. Казкотерапія у роботі з дітьми дошкільного віку. Авторські психотерапевтичні казки (методичний посібник). / О.А. Бредіхіна – Нетішин, 2015. – 85 с.
3. Родари Дж. Грамматика фантазии : введение в искусство придумывания историй / Д. Родари ; пер. с итал. – 2-е изд. – Москва : Прогресс, 1990. – 192 с.
4. Сказка как источник творчества детей. [Текст] : Пособие для педагогов дошк.учреждений. / Ред. Безруких М.М. – Москва : ВЛАДОС, 2001. – 288 с.
5. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5 т. – Т. 3. – К. : Рад. шк., 1977. – 279 с.
6. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори : В 2-х т. Т. 1. Теоретичні проблеми педагогіки / К.Д. Ушинський ; Пер. з рос. Ред. Пискунова А.І. – К.: Рад. школа, 1983. – 496 с.

Гуляєва М.М.

здобувач, асистент,

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

НА ШЛЯХУ ДО ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

В епоху глобальних цивілізаційних структурних змін, експонентного збільшення кількості інформації, постійного оновлення знань особливого значення набуває якісна освіта впродовж життя – освіта дорослих як така, що здатна задовольнити закономірні пізнавальні потреби населення та підготувати конкурентоспроможного фахівця. У розвинених країнах освіта